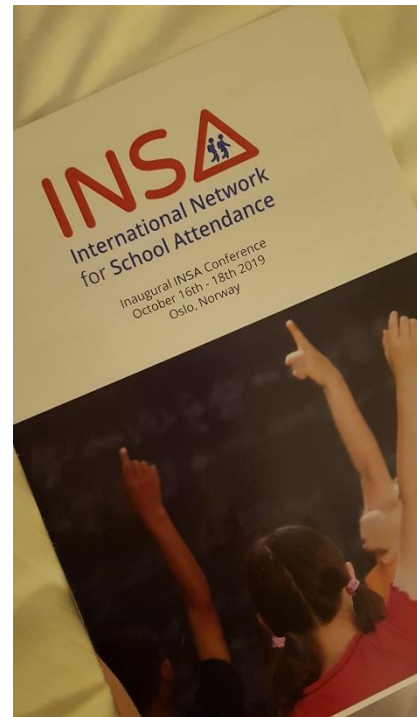

”Don` t give up on us!”

Näihin sanoihin päättyi kouluikäymättömien nuorten puheenvuoro INSA-networkin ensimmäisessä kansainvälisessä konferenssissa Oslon Holmenkollenilla 16.-18.10.2019.

Tapahtuma kokosi maailman johtavia kouluikäymättömyyteen perehtyneitä tutkijoita sekä asiasta kiinnostuneita eri alojen asiantuntijoita pohtimaan tätä monimuotoista ja mutkikasta ilmiötä. Konferenssiin osallistui yli 250 henkilöä neljästätoista eri maasta.

Kouluikäymättömyys on varsin suurta joukkoa suoraan tai välillisesti koskettava asia, sillä maailmassa arvioidaan olevan 260 miljoonaa lasta tai nuorta, jotka eivät käy säännöllisesti koulussa. Euroopassa näiden lasten osuus on 5 -10% kouluikäisistä. Useissa puheenvuoroissa korostettiin kouluikäymättömyyden monisyistä problematiikkaa, jonka ratkaiseminen ei ole helppoa tai nopeaa. Kouluikäymättömyys ei myöskään ole ongelma, joka koskettaa vain koulua. Lapsen ja hänen perheensä tueksi tarvitaan hyvin toimivaa ja aktiivista moniammatillista työskentelyä. Useissa maissa on toiminnassa SAT-tiimi (School Attendance Team), jossa moniammatillinen ryhmä auttaa tiiviissä yhteistyössä niin koulun henkilökuntaa, oppilasta kuin hänen perhettäänkin.

Kuka sitten on kouluikäymättömän oppilas? Kouluikäymättömiä oppilaita yhdistää se, että heillä kertyy poissaoloja yli 10% kouluajasta. Tällöin oppilaan poissaolojen ajatellaan jo kroonistuneen. Poissaolojen taustat ovat moninaiset psyykkisistä ongelmista motivaatiohaasteisiin. Usein näiden oppilaiden oppiminen edistyy hitaasti tai on jumissa kokonaan runsaiden poissaolojen vuoksi. Koulunkäynnin ja kouluun kiinnittymisen hankaluuksista on saattanut olla merkkejä jo pidemmän aikaa, mutta puuttumisen keinot eivät ole olleet sellaisia, joilla syvenevä poissaolojen kierre olisi aiemassa vaiheessa saatu katkaistuksi.

Konferenssissa esiteltiin eri maiden interventioita kouluikäymättömien oppilaiden auttamiseksi. Huomattavaa oli se, että monissa maissa kouluikäymättömiä oppilaita pyrittiin ensisijaisesti auttamaan lyhytterapioiden avulla. Sen sijaan Suomessa koululla ja sen henkilökunnalla on vielä hyvin vahva vastuu kouluikäymättömien oppilaiden auttamisesta. Monialaisen yhteistyön kehittäminen yhteistyössä oppilas- ja opiskelijahuollon henkilöstön kanssa onkin meillä tärkeää. CBT:tä eli kognitiivista käyttäytymisterapiaa on käytetty menestyksekkäästi useiden eri maiden interventioissa. Suomessa varsinaisen terapian käyttäminen on toistaiseksi vähäisempää, mutta mietityttämään jäi, voisiko CBT:n elementtejä tuoda luokkahuoneisiin arjen käytänteiksi. Opettajat ja muut luokassa työskentelevät aikuiset toki tarvitsevat taustatukea käytänteiden luomisessa ja käyttämisessä terapian asiantuntijoilta.

Johanna Sergejeff Oppimis- ja ohjauskeskus Valterista esitteli puheenvuorossaan Tuuve Onlinea, joka on tuettua verkkovälitteistä oppimista niille, jotka eivät syystä tai toisesta pääse osallistumaan lähikoulun opetukseen. Esitys herätti osallistujissa suurta mielenkiintoa ja paljon kysymyksiä mm. arvioinnin toteuttamisesta. Erityisen hyvänä pidettiin sitä, että toimintaa koordinoitiin yhteistyössä lähikoulun kanssa viranomaisvoimin valtion rahoituksella.

Mitä voisimme tehdä ennaltaehkäisyyn näkökulmasta? Esiteltyjen tutkimusten perusteella merkittävää on se, millainen tunneilmasto koulussa ja sen oppimisryhmissä on. Koulun aikuisilla on tässä erittäin suuri vastuu ja toisaalta myöskin mahdollisuus. Yhteisöllisyyden rakentaminen sekä tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu säännöllisesti ja johdonmukaisesti vahvistaa kaikkien hyvinvointia. Olennaista on luoda koulupäivän ajaksi jokaiselle lapselle ja nuorelle turvallinen ympäristö niin fyysisesti, psyykkisesti kuin sosiaalisestikin. Miten otamme oppilaat vastaan koulussa joskus pitkänkin poissaolon jälkeen? Tämä on oleellinen kysymys, jota meidän kaikkien koulussa työskentelevien olisi hyvä pohtia yhdessä ja erikseen. Muita tutkimuksissa hyviksi havaittuja keinoja ovat kouluakäymättömyyteen liittyvän tiedon lisääminen koulun aikuisille sekä huoltajien vanhemmuuden entistä vahvempi tukeminen. Mielenkiintoinen tutkimus kertoi myös siitä, että koulussa tarjottu ilmainen aamupala, joka nautitaan vapaamuotoisesti toisten koululaisten seurasta nautiskellen, näyttää tukevan koulussa käymistä ja vähentää kouluakäymättömyyttä.

Kouluakäymättömät oppilaat nähdään usein ”as a hot potatoes”. He ovat oppilasryhmä, jota helposti kierrätetään asiantuntijalta toiselle ja todellinen vastuunottaja uupuu liian usein. Jotta kouluakäymättömien oppilaiden oppimisen tukeminen ja ongelmien ratkaiseminen voisi onnistua, onkin tarpeellista selkeästi sopia henkilö, joka ottaa verkostotyön kokonaisuudesta koordinoivastuun.

Nuoret antoivat meille aikuisille puheenvuorossaan monia hyviä vinkkejä siitä, miten he toivoisivat tulevaisuutta. Tärkeää on ottaa nuoret ja heidän sanomisensa vakavasti sekä kuunnella ja kuulla heitä oikeasti. Toive siitä, että arvostaisimme ja antaisimme heidän vaikuttaa omiin asioihinsa kuulostaa hyvin kohtuulliselta. Nuoret jakoivat myös pysähdyttävän havainnon siitä, miten aikuisten kesken käyty nuoreen liittyvä keskustelu vaikuttaa selkeästi vuorovaikutukseen nuoren kanssa. Ei ole yhdentekevää, millaista puhetta aikuisyhteisössä puhumme silloin, kun oppilaat eivät itse ole läsnä. Merkittävin toive heiltä kuitenkin oli: ”Älkää luovuttako kanssamme. Kaikki lapset ja nuoret ansaitsevat ympärilleen aikuisia, joilla riittää vaikeissakin tilanteissa uskoa, toivoa ja rakkautta.”